

A.C. Beynen
Vobra Special Petfoods

Differentiatie van natuurlijk petfood

Veel honden- en katteneigenaren associëren natuurlijk met gezond.

Fabrikanten en distributeurs brengen massaal petfood met de claim natuurlijk.

Binnen het natuurlijke marktsegment zijn samenstelling en/of onderliggende filosofie differentiërende productkenmerken.

Natuurlijk

Het marktaanbod van petfood kan worden opgesplitst naar productvorm, productiemethode, beoogde diercategorie, samenstelling, functionele eigenschappen en marktpositionering (1, 2). Natuurlijk is een overkoepelende marketingclaim. In de winkelschappen zijn natuurlijke voeders volop aanwezig. Natuurlijk petfood is ruim voorbij de status van trend.

De term natuurlijk kan diverse betekenissen hebben, zoals vers, onbewerkt, vrij van chemisch gesynthetiseerde stoffen of wat dieren in het wild zouden eten (3). Er is geen wettelijke definitie van natuurlijk petfood. De definitie van Fediaf (European Petfood Industry Federation) stelt dat natuurlijk petfood alleen componenten mag bevatten waaraan niets is toegevoegd en die alleen een bewerking hebben ondergaan die de natuurlijke samenstelling behoudt. Fediaf staat het gebruik van synthetische vitamines en mineralen toe, mits dit wordt vermeld.

Vrijwel alle voeders die worden aangeprezen als natuurlijk bevatten synthetische vitamines en mineralen en zijn dus niet volledig vrij van toegevoegde, chemisch gesynthetiseerde stoffen. Meestal accentueert natuurlijk petfood het gebruik van natuurlijke anti-oxidanten. Het gaat als regel om tocoferol-extracten met opwerkingsprocedures die qua natuurlijkheid discutabel zijn.

Overtuiging en levensbeschouwing

De differentiatie van natuurlijk petfood overstijgt de Fediaf-definitie. Graanvrije petfoods, die mainstream zijn geworden, leunen op de zienswijze dat honden en katten niet

door de natuur zijn ontworpen om granen te consumeren en de zetmeelcomponent te verteren. Vleesrijke voeders komen tegemoet aan eigenaren die vinden dat een vleesbasis de meest natuurlijke en gezonde weg is. Voor de wens van rauw vlees zijn er rauw diepgevroren en gevriesdroogde voeders of geëxtrudeerde brokken met vers vlees.

Biologische petfoods benadrukken het gebruik van grondstoffen afkomstig van planten geteeld zonder pesticiden en kunstmest en afkomstig van biologisch gehouden en gevoerd vee. Holistisch petfood refereert aan het holisme, de levensovertuiging dat de wereld uit één systeem bestaat, waarbinnen alle onderdelen van de levende en niet-levende natuur gelijk, interactief en onderling afhankelijk zijn.

Volgens aanprijzing simuleren wilde petfoods wat honden en katten in de natuur zouden eten. De voeders volgen de denkwijze dat de gezelschapsdieren ondanks domesticatie in nutritioneel opzicht niet verschillen van hun voorouders. Het accent kan liggen op rauwe of instinctieve voeding, maar ook op een verwijzing naar evolutionaire, biologisch geschikte, voorouderlijke of paleolithische voeding.

Er zijn meer voorbeelden waarbij eigenaren hun levensbeschouwing, gebaseerd op een overtuiging of religie, doortrekken naar de voeding van hun hond of kat (3). Zo wil een vegetariër haar of zijn huisdier een vegetarisch voeder geven. In reactie hierop hebben producenten vegetarisch en veganistisch petfood op de markt gebracht. Passend bij voedingsregels van het jodendom en de islam bestaat er ook een industrieel geproduceerd koosjer hondenvoeder en een halal kattenvoeder.

Duurzaamheid

Het is aannemelijk dat veel eigenaren natuurlijk met duurzaam associëren (4). De ecologische voetafdruk van het houden van honden en katten wordt hoofdzakelijk bepaald door hun voer. Een bekende berekening (5, 6) gaat uit van een middelgrote hond op een droogvoeder met 30% gehydrateerde kip en 52% granen. De kipcomponent vereist 0,71 mondiale ha per jaar en de granen 0,13 ha. Hier komen nog bij de voetafdrukken van het drogen van kippencarcas, de andere ingrediënten, voederproductie, verpakking en transport.

Voor verschillende landen varieert de voetafdruk per hoofd van de bevolking tussen 1 en 10 mondiale ha per jaar. Met meer dan 0,84 ha heeft de middelgrote hond dus een aanzienlijke voetafdruk, waarvoor met name de dierlijke voedercomponent verantwoordelijk is. Daar doet het feitelijke gebruik van slachtbijproducten niets aan af. Bijproducten hebben een voetafdruk vergelijkbaar met die van vlees en zijn geen afval. Ze worden door veel mensen op de wereld gegeten en ook gebruikt als biobrandstof en voergrondstof voor aquacultuur.

De productie van dierlijk eiwit verbruikt meer fossiele brandstoffen en water dan de productie van plantaardig eiwit en zetmeel (7). Een deel van de natuurlijke, graanvrije voeders is zetmeelarm en rijk aan dierlijk eiwit. Deze voeders zijn milieubelastender dan reguliere, granenbevattende voeders hoog in zetmeel en adequaat in eiwit (8, 9).

Graanvrij

De antipathie tegen granen in hondenvoeders berust op een zestal argumenten (10-13):

1. honden zijn carnivoren en derhalve niet toegerust om granen te eten en te benutten;

2. granen maken geen deel uit van de natuurlijke voeding van de hond;
3. honden kunnen het zetmeel in granen niet verteren;
4. honden hebben geen behoefte aan voedingskoolhydraten, inclusief zetmeel;
5. granen dienen als vulmiddel;
6. granen veroorzaken aandoeningen zoals voedselallergie, obesitas, diabetes, arthrose en kanker.

De tegenargumenten (10-12) maken juist duidelijk dat granen uitermate geschikt zijn als ingrediënt van hondenvoeders. Granen zijn echter geen onmisbare ingrediënt.

Graanvrij is een eenduidige marketingclaim, maar graanvrije voeders zijn uiteenlopend van samenstelling (13). Graanvrije, geëxtrudeerde en gegerste voeders kunnen zetmeelrijk zijn: ze bevatten zetmeelbronnen anders dan granen, waaronder gedroogde (zoete) aardappelen, aardappelzetmeel, gedroogde tapioca en/of peulvruchten (linzen, erwten, bonen). Brokken die als graanvrij en koolhydraatarm worden gepositioneerd hebben veelal een zetmeelgehalte lager dan 15% en een eiwitgehalte rond 40%. Gevriesdroogde-, blik- en diepvriesvoeders met granen en/of alternatieve zetmeelbronnen kunnen ook als zetmeelarm worden bestempeld.

Eén van de anti-granenargumenten is dat granen onnatuurlijk zijn en dat de zetmeelcomponent onverteerbaar is door honden en katten (10, 13). Het is daarom opmerkelijk dat praktisch alle graanvrije, geëxtrudeerde petfoods zetmeel bevatten. Binnen het petfoodaanbod zijn zetmeelvrije voeders alleen te vinden onder de gevriesdroogde-, blik- en diepvriesvoeders. Een Amerikaans, zetmeelvrij, geëxtrudeerd droogvoer is een uitzondering. ▶

► Biologisch

Minimaal 95% van de agrarische ingrediënten in biologisch petfood moet biologisch zijn. Toegestane, niet-biologische ingrediënten zijn wettelijk of middels ontheffing vastgelegd. Er zijn ook toegestane overige ingrediënten, additieven en technische hulpstoffen. De biologische landbouw gebruikt geen kunstmest en pesticiden. De biologische veehouderij gebruikt zo veel mogelijk biologisch voeder en geeft de dieren extra ruimte. In de biologische productieketen wordt geen gentechnologie toegepast.

Biologisch petfood is herkenbaar aan het Europese en/of EKO-keurmerk en de aanduiding biologisch, bio, eco of organic. Het certificeren van petfood vereist dat het product en de hele keten ervoor onder controle staan. De Stichting Skal is de controleorganisatie voor biologische producten in Nederland.

Holistisch

Holistisch is niet gedefinieerd als predikaat van petfood en kan vrij worden gebruikt als marketingclaim en onderdeel van de merknaam (14). De onduidelijke strekking van holistisch en het grote aanbod van holistische voeders wijzen op veel neutrale of lichtgelovige kopers. Holistische geneeskunde tracht de hele patiënt te behandelen en niet alleen de lichaamsdelen met waarneembare ziekte. In die zin is elk volledig voeder holistisch omdat het voorziet in alle nutriënten en het hele dier voedt.

Commercieel, holistisch petfood onderscheidt zich alleen door haar betiteling. Evenals andere natuurlijke voeders zijn ze tarwe- of maisvrij en eiwitrijk, met vlees als eerste ingrediënt. Adepten van het holisme zien de voeding van de wilde wolf als ideaal voor de hond. Vertaald naar de praktijk is dit een combinatie van rauwe vleesbotten en organen, groenten en geschikte supplementen. Holistische dierenartsen adviseren een dergelijke, zelf-te-bereiden voeding of specifieke diepvriesvoeders.

Vlees eerst

De verpakking van petfood vermeldt de verwerkte voedermiddelen in dalende volgorde van hun gewichtspersentage (15). Sommige honden- en kattenbezitters prefereren voeders met vlees als eerste ingrediënt in de voedermiddelenlijst. De aard en kwantitatieve relevantie van vlees als eerste ingrediënt zijn moeilijk te beoordelen. Diermeel wordt algemeen gebruikt voor de productie van droog, geëxtrudeerd petfood. In de ingrediëntenlijst heeft het woord meel voorvoegsels zoals dier, bijproduct, pluimvee of vis. Melen worden ook aangeduid met de diersoort van oorsprong, met of zonder gedehydriseerd en/of meel als nadere typering.

Voeders met vlees als eerste ingrediënt voldoen niet altijd aan de verwachting (15, 16). Wanneer vlees op basis van nat gewicht in de voedermiddelenlijst is geplaatst, dan zal het relatief weinig voeding bijdragen omdat de aanzienlijke waterfractie geen nutriënten bevat. Een vleesingrediënt bovenaan betekent meestal niet dat dierlijk eiwit het grootste aandeel van het voedereiwit uitmaakt. De ingrediëntenvolgorde kan worden gestuurd opdat vlees eerst komt (15, 17).

Vers vlees

De productie van diermelen omvat het koken van slachtbijproducten, verwijdering van vet en drogen van het overblijvende materiaal tot pluimvee-, vlees- of vismeel. Sommige reclameuitingen over petfoods, beoordelingsites en onlineteksten verkondigen dat diermelen onnatuurlijk en ongezond zijn. Dit heeft bijgedragen tot de groei van droogvoerders in de vorm van geëxtrudeerde brokken met vers vlees en rauw gevriesdroogd voer (18-20).

Het verbinden van vers of rauw met extruderen en vriesdrogen is een contradictio in terminus: vers of rauw kan niet onbewerkt of onbereid betekenen. Geëxtrudeerd voeder met vers vlees kan verwijzen naar brokken gemengd met

“Wilde petfoods, die volgens een reclameleus zijn ontworpen door de natuur, spreiden grote diversiteit ten toon...”

gevriesdroogde stukjes dierlijk materiaal. Daartegenover kan nat dierlijk materiaal tijdens het extrusieproces zijn ingebracht. De ingrediëntenlijsten van de betreffende brokken vermelden doorgaans naast vers vlees ook diermeel.

Bij de productie van geëxtrudeerde brokken passeren zowel diermeel als nat dierlijk materiaal de processen van koken onder hoge druk en drogen met hete lucht. Diermeel is vooraf gekookt en gedroogd; het natte materiaal kan verschillende voorbehandelingen ondergaan. Beide dierlijke grondstoffen hebben zeer variabele karakteristieken die de ingrediëntenlijst niet verheldert (20).

Voorouderlijk

Wilde petfoods, die volgens een reclameleus zijn ontworpen door de natuur, spreiden grote diversiteit ten toon (21). Er zijn droge, geëxtrudeerde en natte, gesteriliseerde voeders. Ze zijn graanvrij en vlees eerst, zijn soms holistisch en profileren zich door een filosofische basis. Rauw diepgevroren en gevriesdroogde petfoods voeren de additionele claim dat de meest natuurlijke voeding rauw is.

Wilde voeders zouden de voeding van de voorouders van honden of katten nabootsen. Instinctief petfood suggereert dat dieren in hun natuurlijke omgeving combinaties van voedselbronnen kunnen selecteren die hun behoeften aan voedingsstoffen dekken. Sommige voeders claimen een macronutriëntenprofiel waaraan katten instinctief de voorkeur geven. Deze bewering wordt echter niet door experimenteel onderzoek ondersteund (22, 23).

Gezondheid

Vanuit voedingskundig oogpunt moet de voeding van honden of katten adequate gehalten aan beschikbare nutriënten hebben en bestaan uit een smakelijk mengsel van veilige ingrediënten (24, 25). Tegen de achtergrond van wetenschappelijke gegevens moet de voeding een gezond en lang leven ondersteunen. Zeer uiteenlopende ingrediënten-

mengsels voldoen aan de nutritionele benadering, maar sommige natuurlijke voeders niet. Een volledig honden- of kattenvoeder kan worden beoordeeld op grond van de nutriëntensamenstelling (26).

Natuurlijke petfoods kunnen koolhydraatarm en rijk aan eiwit en/of vet zijn. Eiwitrijk kan samengaan met hoge fosfor- en calciumconcentraties in het voeder. Hoge calciumopname ($\geq 1,1$ g calcium/MJ metaboliseerbare energie) veroorzaakt osteochondrose bij jonge, groeiende honden van grote rassen (27-29). Hoge fosfor- ($\geq 0,8$ g/MJ) en eiwitopname (≥ 30 energie% eiwit) vergroten mogelijk het gevaar voor chronische nierinsufficiëntie bij honden en katten (30). Een vetrijk voeder (≥ 40 energie% vet) kan bijdragen tot obesitas (31, 32). Een zeer vetrijk voeder (≥ 60 energie% vet) is een plausibele risicofactor voor pancreatitis bij de hond (33). ■

Verwijzingen naar publicaties van de auteur kunnen citaten betreffen.

Voor beschikbare informatie over dit artikel: www.dier-en-arts.nl > Tijdschrift Online of scan de onderstaande QR-code

